

Transskription af:

Den yderste grænse

1:1 Peter Freuchen: Legendarisk historiefortæller graver sig fri med frossen lort

Vært: Bjørn Harvig

Medvirkende: Jesper Kurt Nielsen, museumsinspektør, Nationalmuseet.

Redaktør: Rikke Caroline Carlsen

Jesper Kurt Nielsen: Hans. Han taler også det, man kalder. Altså han taler bramfrit, altså det det gør han. Han taler jo meget om lort. Altså hans træben. Det er et af dem er. Det er jo et lorteben. Og når han giver gaver til sine børn, så er det. Ja, der ligger noget lort til jer osv. Det er. Han taler bramfrit. Og han skrev også bramfrit. Og han skrev i øvrigt også. Den skrev på en lidt underlig måde. Fordi han skrev nemlig, som man talte. Han det der med dansk retskrivning. Det gik han ikke så meget op i. Det må have været.

Bjørn Harvig: Det må have været... det må have været nyskabende. Ja, nu har jeg læst nogle af hans bøger. Også for nylig. Og det er 100 år efter, de er skrevet. Og de er eddermame spændende. Jamen jeg tænker denne gang. Må det have været helt vildt?

Jesper Kurt Nielsen: Kan du forestille dig, han kom ud i forsamlingshusene, og så kommer den der bulderbasse ind. Og så har han bare rystet fortællinger ud af ærmet. Men ikke alene fortællinger, han har jo også fortalt om den grønlandske kultur, som har været så fremmedartet for mange danskere.

Bjørn Harvig: Du lytter til Den yderste grænse.

Lydklip: Fremmede lande, fremmede sprog, fremmede skikke.

Bjørn Harvig: Jeg hedder Bjørn Harvig og har været formand for Eventyrernes Klub og har rejst på cykler til fods overalt i verden. I denne her serie vil jeg gå på opdagelse i nogle af de vildeste danske ekspeditioner.

Lydklip: Der var minder fra Bali, Ceylon indtil Bangkok, Java, Samoa, Hawaii og tropefolk og hovedjægere, gule, sorte og brune folkeslag.

Bjørn Harvig: Hjemme i mit køkken hænger der et billede af en af mine helt store helte, Peter Freuchen, og jeg bliver simpelthen nødt til lige at forklare jer, hvordan det billede ser ud, fordi det er jo helt legendarisk. Det er fra '53 taget af en kendt amerikansk fotograf, Irving Penn, og det var på forsiden af modebladet, Vogue Magazine. Peter Freuchen står med strithår og galskab i skægget i en kæmpestor bjørneskind jakke. Og så er han til venstre ben i skyggen. Og det er det, fordi der ikke var noget ben. Det havde han mistet, og han levede sine sidste år med et træben, som han så også kunne skifte ud til forskellige lejligheder. Peter Freuchen var ikke den mest kendte arktiske opdagelsesrejsende, men på mange måder var han den, der fik det mest vanvittige og spektakulære liv. Freuchen var kun en stor knægt, da han deltog i Danmarksekspeditionen til Grønland, senere opbyggede han handelsstation i Thule med sin gode ven Knud Rasmussen. Og efter at have været døden nær i en snestorm, hvor han frøs foden af, så drog han hjem til Danmark, og inden han i 1938 stiftede Eventyrernes Klub, var han blevet kendt som både forfatter, fritænker, filmmand, berømt det store udland og ikke mindst som en helt legendarisk storyteller. Og tak til dig, Jesper Kurt Nielsen, museumsinspektør på Nationalmuseet, fordi jeg har måttet invitere mig selv forbi her på biblioteket på Nationalmuseet. Vi skal tale om Freuchen, og jeg har simpelthen glædet mig helt utroligt meget. Og jeg vil starte med at spørge dig. Hvor fanden starter vi?

Jesper Kurt Nielsen: Vi starter med, at jeg også har glædet mig utroligt meget.

Bjørn Harvig: Okay, det er godt.

Jesper Kurt Nielsen: Og altså, jeg kan jo starte med, hvad der har skabt min interesse. Jeg er jo ikke. Jeg er ikke ekspert i det arktiske. Vi har masser af folk herinde på Nationalmuseet, som har det som specialområde. Men jeg interesserer mig jo for ekspeditioner, og jeg synes, at Peter Freuchen er, selv inden for andre ekspeditioner og opdagelsesrejsende, så er han, så er han altså i en klasse helt for sig selv. Altså, han bliver født i 1886. Han hedder Lorenz Peter Alfred Freuchen, og han. Han starter faktisk helt usædvanligt med at læse medicin. Og det er egentlig tankevækkende, fordi når man læser medicin i Danmark på daværende tidspunkt, så har man altså en fremtid, og man har også en god løn og en karriere i udsigt, og det har været et ret privilegeret studie i virkeligheden at få. Så hvad er det, der gør, at han han springer fra, for man ser faktisk på mange ekspeditioner og blandt mange opdagelsesrejsende, at de bliver måske opdagelsesrejsende, fordi de gerne vil gøre karriere. Fordi de godt vil være berømte, og fordi det er godt. Det er det, de godt vil tjene penge på, men...

Bjørn Harvig: Eller fordi de ikke kunne finde ud af at være hjemme, måske?

Jesper Kurt Nielsen: Ja, lige præcis. Altså for nogle har Danmark også været en snæver, et snærende bånd på en eller anden måde. Det har været et lidt småborgerligt samfund for mange, og det har det i hvert fald været for Peter Freuchen. Så han er der, har han også lidt usædvanligt, at han han kommer på en ekspedition, og han tager med på Danmarksekspedition.

Bjørn Harvig: Har han droppet lægestudiet på det tidspunkt?

Jesper Kurt Nielsen: Nej, det har han jo sådan set ikke. Altså, han har gået jo til eksamener, og han har jo en idé om, at han skal vende tilbage, og det har han nok i mange år. Når man, når man læser om Peter Freuchen. Det er også nok noget, han har svært ved at opgive. Jeg gætter også på, at han har haft det svært over for sine forældre og for omgivelserne. Vi er jo sådan. Det kender vi jo selv. At der er samfundets normer og forældres pres osv. Det har han jo også været udsat for, og han er jo også interessant på den måde, at han har haft et ret godt familieliv derhjemme. Han har haft et relativt godt forhold til sine forældre og til sine søskende. Der er ikke noget opgør der. Det ser man jo også at opdagelsesrejsende, de flygter fra dårlige familieforhold og dårlig økonomi og så videre og så videre. Det gør han jo ikke. Han flygter ikke fra noget som helst, han vil, han vil opleve noget.

Bjørn Harvig: Jesper Danmarks Ekspeditionen. Hvad var det for en størrelse?

Jesper Kurt Nielsen: Det er jo hovedsageligt opmåling af Grønland, hvide pletter på landkortet, som man kalder det.

Bjørn Harvig: Som på det tidspunkt ikke var dansk.

Jesper Kurt Nielsen: Det var hele den nordlige del af Grønland var var var slet ikke dansk. Så det er også et led, og det må man sige, at mange af de arktiske ekspeditioner er et led i på en eller anden måde at udvide imperiet. Og der er også noget national stolthed i det, vi kan spise kirsebær med de store, se, vi tager på ekspedition, og der er også noget geopolitik i det.

Bjørn Harvig: Og hvordan i alverden kommer en ung mand fra han fra fra? Hvor var det? Han var fra Lolland eller i hvert fald Syddanmark, et eller andet sted Hvordan kommer Peter Freuchen med på sådan en...

Jesper Kurt Nielsen: Han er den, han har været. Et passioneret menneske. Det er man ikke i tvivl om, når man, når man læser om ham, at han har været passioneret i stort set alt, hvad han har gjort. Og det er også derfor, at han får den fuldstændig vilde karriere, som han gør. Og der er selvfølgelig nogen, der har set her er en ung mand, som kan et eller andet. Så skal vi også huske på på noget andet. Han var en stor mand. Han var to meter. Han har altså været en rigtig bamse. Og der tænker jeg også, at hvis man har været ekspeditionsleder dengang, så vil man også godt have en med. Der kunne der kunne løfte noget.

Bjørn Harvig: Der kunne tage fat.

Jesper Kurt Nielsen: Og det har han jo. Det beviste han jo også, at han kunne.

Bjørn Harvig: Så er han med på Danmarksekspeditionen, som jo også er langt hen ad vejen i hvert fald går galt. Altså flere af de ledende ekspeditions medlemmer forsvinder. Mylius-erichsen, grønlænderen Brønlund og Høegh Hagen forsvinder. Og så bliver han jo der. Eller bliver han deroppe af Peter? Eller hvad er det, der sker? Fordi der. Ja. Ja.

Jesper Kurt Nielsen: Altså, jeg tror, han har fundet friheden på en eller anden måde. Det er jo ikke. Det er jo ikke. Der er jo ikke kommet så mange rudekuverter ind ad døren, som man siger han. Der må også have været noget frihed i at være og være deroppe. Selvfølgelig har der også været nogle snærende bånd, forstået på den måde, at det kender du sikkert selv til. Men i Grønland er det jo naturen, der bestemmer. Men der har været et stort element af frihed. Jeg tror selv, det er det, han bliver grebet af. Så bliver han selvfølgelig også grebet af eventyret. Og så er det jo så er det jo på en eller anden måde Danmarks jeg vil ikke sige Vilde Vesten, for det er det jo ikke, men det er jo dér, eventyret er i Danmark. Vi har jo, vi er jo ikke et stort koloni imperium. Vi sender jo ikke folk til Indien, som englænderne gjorde, eller til Indokina, som franskmændene kunne gøre. Eller belgierne, der sendte folk til Centralafrika. Nej, for Danmark er det jo. Det er jo Grønland. Det er jo der, hvor man kan udleve eventyret. Jeg tror simpelthen, at han oplever eventyret.

Bjørn Harvig: Og hvordan kommer han så tilbage dertil? Fordi det er den der ekspedition, der kickstarter hans hans kærlighed til Grønland, hvis man skal sige det sådan.

Jesper Kurt Nielsen: Ja, og til grønlænderne ikke mindst.

Bjørn Harvig: Ok ja.

Jesper Kurt Nielsen: Det er også vigtigt at nævne han. Han er jo ikke. Altså, han er jo ikke sådan en, du ved den her. Det her billede man har af den hvide koloni embedsmand, der står med tropehjelm og flodhestepisk. Sådan er han jo ikke. Han er jo. Han er jo også grebet af mennesker og kultur. Det er meget vigtigt at nævne. Men han er jo med til at starte Thule forskningsstation, som også bliver en handelsstation. Det gør han i 1910 sammen med Knud Rasmussen.

Bjørn Harvig: Knud Rasmussen er ældre?

Jesper Kurt Nielsen: Ja, Knud Rasmussen.

Jesper Kurt Nielsen: Ja, jeg tror, at jeg tror, Knud Rasmussen er en slags storebror.

Bjørn Harvig: Ja.

Jesper Kurt Nielsen: Han er sådan lidt ja, måske ikke en faderfigur, men men en storebror figur. Og det synes jeg også, at man kan læse. Når man læser breve imellem dem og læser biografier, så så er Knud Rasmussen ret god til at give råd, synes jeg. Så han har nok også været et forbillede forbillede. Og det var Knud Rasmussen jo for mange. Han er jo en af de ekspeditions folk og en af de opdagelsesrejsende, som vi stadigvæk husker.

Bjørn Harvig: Ja, og Peter står lidt i skyggen af ham på en eller anden måde. Det var egentlig også derfor jeg syntes det var så fedt, at vi kunne snakke om Peter i dag, fordi det er altid Knud vi har hørt om. Ja.

Jesper Kurt Nielsen: Knud var nok også utrolig dygtig til at sætte sig selv i centrum. Der var han også en. Der var han en en. En aktør der hele tiden var i centrum. Han var, når han ekspeditionerne var en scene, og det var ham, der var førsteelsker. Sådan bliver man nok nødt til at se på det. Men Peter Freuchen finder jo og finder jo også en rolle og finder også en rolle efterfølgende.

Bjørn Harvig: Men hvad skulle den? Altså etableringen af den her handelsstation oppe i Thule. Hvad var formålet? Hvad var formålet med den?

Jesper Kurt Nielsen: Formålet var jo. Altså de kaldte det jo en udforskningsstation, så på en eller anden måde i dag ville man måske kalde det en basecamp. Så var det også et sted, hvorfra man kunne søge ud fra. Men formålet er jo også at handle med de lokale og det man fik for de varer man solgte. Det var tobakvarer og sukker og kaffe og hvad ved jeg. Men så fik man jo dyreskind i stedet for.

Bjørn Harvig: Og folk kom langvejs fra?

Jesper Kurt Nielsen: Ja, de kom langvejs fra, og det var også med til. Altså, det skulle jo ikke alene give Knud og Peter Freuchen en indtægt. Det skulle også finansiere fremtidige ekspeditioner. Der er ingen tvivl om, at Knud Rasmussen er en mand, der er i den grad ambitiøs og har meget store ambitiøse ambitioner. Jeg tror også, Peter Freuchen er ambitiøs, men jeg tror slet ikke, at han har det helt store blik, som Knud Rasmussen har på det her tidspunkt, tror jeg. Han er en, der løber med.

Bjørn Harvig: Men hvad så? Opstart af denne her handelsstation, og hvor mange mennesker bor der så der? Og det er jo ikke kun de to. Det er jo et lille samfund.

Jesper Kurt Nielsen: Folk kommer jo, kommer jo langvejs fra.

Bjørn Harvig: Og bosætter sig i hvert fald over perioder, hvor de handler med dem.

Jesper Kurt Nielsen: Det er meget interessant. Når jeg taler med mine mine grønlandske kollegaer herinde, som jeg kalder dem, vores arktiske forskere. Vi har jo et arktisk forskningscenter inde på Nationalmuseet, og det er utroligt. Det er altid spændende at høre, når de taler om de her ting. Og det, der er så fascinerende, det er, at vi er jo vant til, når vi kommer fra det her lille land, Danmark, så er man sådan lidt begrænset begrænset af det. Og på Sjælland bor man på en ø, og mange bor på øer i Danmark og Grønland har man altså virkelig været mobil. Altså de er jo rejst frem og tilbage over enorme enorme afstande, og jeg har sågar hørt en af mine kollegaer sige, at at det hav som ligger mellem Grønland og Alaska er Nordamerika. Det har de formodentlig ikke engang anset for at være et hav. Det har nærmest været sådan en slags indsø eller en transportvej, så de har været. De har været ekstremt mobile.

Bjørn Harvig: Jeg har faktisk været deroppe. Jeg var oppe for et par år siden på Thule. Jeg var nede og besøge handelsstation inden vi rejste, mig og en kammerat fra Eventyrernes Klub højeste også Eventyrernes Klubs flag i den gamle flagstang, som så blev plukket ned nogle år senere.

Jesper Kurt Nielsen: Det er vel også jeres baghave?

Bjørn Harvig: Men nu har jeg jo ikke været meget på Grønland, men det er virkelig som at komme til verdens ende, når man står i Thule. Jeg tænker. En ung dansk mand, Peter Freuchen. Nu har han været deroppe med Danmarks Ekspeditionen, men trods alt at bosætte sig på Grønland. Man bliver nærmest grønlandser. Bliver gift.

Jesper Kurt Nielsen: Han bliver gift.

Bjørn Harvig: Med Rana

Jesper Kurt Nielsen: Men landskabet må også overvinde. Jeg må jo straks medgive her. Og det er jo skammeligt. Men jeg har rent faktisk aldrig været på Grønland. Men min mor kom jo fra den arktiske del af Norge, så jeg kender jo i hvert fald tundraen, og jeg kender også de storladne landskaber fra fra fra Norge. Og jeg ved jo, hvordan man bliver grebet af de her landskaber og bjerge, og det må han også være blevet. Det må, det må alle, der kommer derop, jo være blevet. Det har altså været noget andet end at komme fra fra Danmark, ikke?

Bjørn Harvig: Jesper du nævnte det der med med hans respekt for folk. Altså kan du prøve at sætte nogle ord på det eller i hvert fald nogle eksempler på hvordan husker du det?

Jesper Kurt Nielsen: Altså, han lærer jo, og han lærer jo for det første at tale. Tale grønlandsk. Tale den lokale dialekt. Det er også tankevækkende, hvis man ser på på på andre opdagelsesrejsende, både danske, men også i det store udland, så er det altså. Altså jeg tror ikke engang, man kan tælle dem på én hånd dem der har lært det lokale sprog. Så alene der har han jo også en fordel. Og det har Knud Rasmussen jo også, når de tager på ekspedition. De taler simpelthen det lokale sprog. Og det viser sig jo også, at da de for eksempel senere tager på den såkaldte femte Thule ekspedition.

Da de tog over til til Nordamerika, jamen, så der er nogle fællestræk. Det er godt nok en helt, et helt, en helt anden dialekt, de taler. Men der er da ord, de kan forstå. Så det har gjort det meget nemmere for dem. Det har gjort det nemmere for dem at forstå den lokale kultur. Og så må jeg også sige, at det at Peter Freuchen, han gifter sig med med en lokal grønlandsk kvinde. Det har jo integreret ham i det lokale samfund. Og han har jo altså næsten fået både myterne og legenderne og men også traditionerne og den måde man altså sæd og skik, som man kalder det. Hvordan skulle man opføre sig? Det har han jo. Det har han jo fået fra gennem sin kone. Det har været en kæmpe fordel.

Bjørn Harvig: Nu starter jeg med at introducere Peter Freuchen og sige, at han var en legendarisk storyteller, og jeg kan huske, at jeg har også læst hans to selvbiografier i min grønlandske ungdom, som var hans første bog om hans ophold på Grønland. Og jeg må sige, at jeg blev virkelig imponeret over den tilgang til grønlænderne, han... Det var jo antropologisk. Den måde han ligesom formåede at fortælle deres sagn på. Han havde opdagelser med eller oplevelser med shamaner og sådan noget. Jeg kan huske han. Han er jo meget berømt for det der citat, som hed noget a la Sandheden må ikke stå i vejen for den gode historie, og det har folk lavet lidt grin med. Men hvad betød det egentlig? Betød det, at han løj? Eller hvad tænker du om det, Jesper?

Jesper Kurt Nielsen: Det er jo blevet diskuteret meget, og der er jo ingen tvivl om, at Knud Rasmussen blev, hans ekspeditioner blev opfattet som videnskabelig. Der blev foretaget geografiske opmålinger og temperaturmålinger, og man samlede masser af genstande i det man kalder etnografika er her på museet store samlinger. Det var jo videnskab, og det var Peter Freuchen jo med til. Men han er også blevet anklaget for at være uvidenskabelig. Hans tilgang var anderledes. Og som du selv siger, han var. Han var også grebet af den gode historie, og historierne vokser også med tiden, ingen tvivl om det. Det var også det, der gjorde, at han fik en karriere efterfølgende, men han var meget kritiseret for at. At historierne nogle gange tog overhånd. Et af eksemplerne er jo, at da han på femte Thule jo får forfrysninger i den ene fod.

Bjørn Harvig: Ja, det er jo en.

Jesper Kurt Nielsen: Det er sådan en kernefortælling.

Bjørn Harvig: Ja, det er det blevet. Det er en stor fortælling.

Jesper Kurt Nielsen: Det er det. Og det er det så også, fordi den fortæller egentlig meget om Peter Freuchen. Fordi man skal heller ikke tage fejl af. På de ekspeditioner, det var. Det var ikke en en udflugt med med shorts i i sommertid. Det var hårdt, og det var med livet som indsats. Og de troede mere end én gang, at de skulle gå under. Så det er også en helt særlig type mennesker. Der er nogle, nogen, der er sådan lidt humoristisk og sagt, at det var en tid, hvor skibe var af træ, og mænd var af jern. Og det er der altså en kerne af sandhed i. Og han bliver jo altså under femte Thule. Der bliver han altså fanget i en snestorm og faktisk fanget under sin slæde, hvor han ligger i ly. Undskyld, i læ og kan ikke komme ud. Og historien er jo, at han simpelthen former sin egen lort til til, så han kan grave sig ud. Og det interessante er jo, at da han kommer tilbage og har reddet sit eget liv, så er det ikke den historie, han fortæller. Knud Rasmussen for eksempel. Der fortæller han, at det er et

stykke skind sælskind, han har tygget på, så det er blevet vådt og frosset, og så har han så kunne skrabe sig ud med det. Så han, han, han, han?

Bjørn Harvig: Hvornår kommer historien så om, at han? Jamen det.

Jesper Kurt Nielsen: Kommer den jo så.

Bjørn Harvig: Det lort?

Jesper Kurt Nielsen: Jamen det kommer den jo så efterfølgende. Og jeg tror også, der er et sted, hvor Knud Rasmussen er sådan lidt lidt kritisk over for det han siger historier vokser. Jeg vil så sige, at når man interesserer sig for ekspeditions historie, som jeg gør, så er det klassisk, og det ville være interessant lige at tale ganske kort om det, fordi med et fint ord, så hedder det perception altså opfattelse. Og det ved vi jo godt, at vi kan. Vi kan stå og se den samme ting, men vi vil alligevel forklare det forskelligt. Og jo flere år der går, jo jo mere forskellig bliver den opfattelse. Og jeg vil så også sige, at hvis sådan en oplevelse for Peter Freuchen, Freuchen har stået centralt, og det har den. Det er det. Han var ved at dø simpelthen. Og han får jo også han. Han mister jo en del af sin fod på det.

Bjørn Harvig: Ja, den sætter en stopper for hans rejseprogram.

Jesper Kurt Nielsen: Ja, lige præcis. Og lider under det resten af sit liv. Han får koldbrand. Så selvfølgelig er det en central oplevelse i hans liv, og den vokser sig større og større.

Bjørn Harvig: Jesper bliver nødt til lige at vende tilbage til det med hans episode ved slæden, og at han mister foden. Der er han alene.

Jesper Kurt Nielsen: Ja, det er han, fordi de har. De har hentet forsyninger. Men forsyningerne vejer så meget, at de ikke kan have det hele på slæden, Og da de så kommer tilbage til lejren, så siger Peter Freuchen, jamen jeg kører da lige tilbage og henter det sidste. Og så sker der altså det. Der kommer en storm, og det ved man jo, at det kommer som øksehug på Grønland. Og det er han jo i og for sig. Det har han jo prøvet før. Og normalt så er han jo kan han jo både nå at slå lejr eller bygge en en sne hytte. Det er nogle også kendt som en iglo. Den kommer simpelthen så hurtigt den storm, at det når han ikke. Så han han. Når man læser så, så når han lige at få væltet slæde slæden over sig, så han kan ligge i ly der. Og så er det jo at han bliver sneet inde. Så tænker man, kunne han så ikke bare have gravet sig ud? Hvorfor skal vi have den her historie om, om det er lort, eller om det er skind pels, der får gravet ham ud? Jamen, den fryser simpelthen til. Han ligger simpelthen inde i et is fængsel. Det må have været en ret skræmmende og klaustrofobisk oplevelse at ligge og vide, at det er ikke sikkert jeg kommer ud herfra. Og hvis eller når mine kammerater begynder at lede efter mig, så er hundeslædesporene, de er blæst væk, og jeg er sneet inde, så der kan de heller ikke finde mig. Og så ved man jo også, hvordan sne dæmper lyde. Så han vil ikke engang kunne høre, hvis de er i området. Så de fleste mennesker havde nok givet op.

Bjørn Harvig: Og at de er ude og lede efter ham.

Jesper Kurt Nielsen: Det tror jeg ikke de når. Det tror jeg såmænd ikke, de når. Man har også blevet nødt til at stole på sig selv og sine kammerater.

Bjørn Harvig: Tror han, at han er ved at dø der?

Jesper Kurt Nielsen: Ja, det kan han ikke have været i tvivl om, at han han. Han skal også tænke kreativt. Hvordan kommer jeg ud af det her? Og om det nu er hans egen afføring eller. Eller om det er skind, pelsen, det. Det må vi lade andre vurdere. Men, men altså forestil dig, at man skal hakke sig ud og så tro på, at man kan nå det. Og så samtidig, så er han jo klar over, at han mister jo følelsen i tæer og fingre, og det går hurtigt nedafkøling ved man jo kan gå rigtig hurtigt, og der mister man jo ikke alene følelsen, men mister faktisk også evnen til at tænke og det kan gå meget meget hurtigt. Så Så han har også formodentlig været forvirret, og så skal man heller ikke. Selvom de spiller den her manderolle, så er de også blevet grebet af frygt. Og det er jo der, hvor man viser sit værd, fordi alle bliver bange. Alle kan blive bange, men det er dem, der kan agere, selvom de bliver bange, det er dem, der overlever. Og Peter Freuchen, han kan styre sin frygt og kommer ud derfra.

Bjørn Harvig: Og da han så endelig kommer ud, og jeg kan huske, at han omtaler sin fod, altså i den tid, der er efter som en en pakke våde aviser, der dingler for enden af benet. Altså, det lyder jo helt absurd og som en død fod, der hænger.

Jesper Kurt Nielsen: Ja, og så han kan jo se, at man er klar over, at det er ikke. Nu er det ikke bare frostbid, nu er der gået koldbrand i i lortet, som han selv ville sige. Undskyld mit fransk, men. Det udvikler sig, og han bliver opereret flere gange efterfølgende, hvor man bliver nødt til at tage mere og mere, fordi der er komplikationer. Men det kræver også en helt særlig mand at få gravet sig ud, få slædehundene op og få organiseret det hele og så finde vej igen.

Bjørn Harvig: Tilbage til de andre.

Jesper Kurt Nielsen: Og i et, hvor der har været snestorm. Man må forestille sig, at der bare havde været hvidt. Og de lider jo gentagne gange på deres ekspeditioner af det, der hedder sneblindhed. Så der var mange farer, da det var der. Fortæl lige hvad.

Bjørn Harvig: Det der sneppen er, for det husker jeg også at Peter har flere gange.

Jesper Kurt Nielsen: Ja, det er grønlænderen får det jo sådan set også nogle af de smukkeste genstande vi har i Etnografisk Samling, synes jeg. Det er faktisk de sne briller, som grønlænderne selv har skåret. Det er simpelthen det lys, som bliver kastet tilbage fra Isen er så voldsomt, at man

ender med at miste synet. Det er ikke permanent, men man mister synet, og man mister orienteringen, og det sker flere gange for dem.

Bjørn Harvig: Folk fortæller, at det er, som om man er ens øjenlåg er blevet sandpapir.

Jesper Kurt Nielsen: Så det er lige.

Bjørn Harvig: Præcis ekstrem.

Jesper Kurt Nielsen: Smerte. Formodentlig tørre ud og må også være skræmmende. Og at bevæge sig i et terræn, hvor naturen og dyr og alt er imod én. Og så mister man så lige synet oveni det. Det kræver altså. Det kræver altså karakter at stå det igennem. Så Peter Freuchen. Han overlever, men han overlever på grund af sin egen kløgt og sit eget mod og sin egen livs drift.

Bjørn Harvig: Jesper. Det kunne være så spændende at høre om hvordan. Og nu er du jo ikke selv ekspeditions mand, sådan på Grønland og med hunde. Det har jeg ikke selv. Men men men. Jeg sidder bare og tænker på hele den der logistik med hunde og mad til dem Og hvordan skaffede de sig mad til hunde til sig selv på uger og måneder ude på den der is?

Jesper Kurt Nielsen: Det er der også mange, der ikke forstår, og der er også mange ekspeditioner, der er gået under på grund af logistikken ikke var i orden, der krævede, det har virkelig krævet talent for at få det rigtige med. De kører på hundeslæder, og de har ikke kunnet tage hvad som helst med. Så det har været et stort planlægningsarbejde, og nogle gange kom skibene ikke med, fordi de var der lå dravis og så videre, så de var. De var hele tiden i underskud og.

Bjørn Harvig: Meget afhængige af jagten?

Jesper Kurt Nielsen: De var afhængige af jagten, men de lægger også depoter ud. Altså, man tænker jo fremad, men det er strategisk tænkning, og det er jo formodentlig også det, som grønlænderne er rigtig dygtige til. Hvis ikke man tænker fremad, fordi det har oprindelige folk er meget ofte blevet anklaget for, at de lever fra dag til dag. Det hører man meget ofte i Afrika for eksempel, men grønlænderne må virkelig tænke fremad, ellers så kan man ikke overleve. Så de lægger også depoter ud og op, men i... Når det går, når det går rigtig galt, så spiser man jo også en hund i ny og næ, og de har jo ingen skrupler. De spiser jo alt. De spiser såmænd også råddent kød. De har ingen fine fornemmelser.

Bjørn Harvig: Og han var jo også en udmærket jæger, Peter. Så vidt jeg kan forstå. Det var jo selv med ude og jage.

Jesper Kurt Nielsen: Ja, det bliver man også nødt til. Ellers overlever man jo ikke deroppe. Og nu er jeg jo selv gået på jagt i ny og næ. Det er så hovedsageligt i Afrika, men der ved man jo så også, hvor svært det er at komme ind på dyr og så forestille sig forestille sig et stort åbent terræn som som Grønland. At gå på jagt deroppe. Det er virkelig respektindgydende. Og så har de jo en gang imellem gået på jagt og vist, at hvis ikke vi skyder noget nu, så går vi sultne i seng, og det er ikke sikkert, vi vågner op igen. Der har været et vist pres på dem, må man sige, og det har været et det. Der har været et stressniveau og et pres hele tiden. Man har ikke kunnet slappe af på de ekspeditioner.

Bjørn Harvig: Jesper og jeg tænker, inden vi nu også begynder at tage hul på, hvad der så skete efter Peter har mistet sin fod, og han faktisk formåede at kunne leve af sin fantastiske fortællerkundskab, så lad os lige vende tilbage til Grønland. Fordi han. Han boede jo oppe i Thule i rigtig mange år og blev gift med Nava Rana og fik også to børn. Hvordan blev han opfattet af grønlænderne?

Jesper Kurt Nielsen: Det er det man. Det man meget ofte mangler. Når det gælder ekspeditioner, er det de lokales opfattelse af af ekspeditionsfolkene. Men når jeg læser det forhold man havde danskerne havde til grønlænderne, så var det anderledes nært. Man var også meget mere. Altså, man var virkelig afhængig af dem. Så jeg tror, de har haft en positiv generelt positiv opfattelse af ham. Forestil dig også, at det var... Det var jo Knuds store succes, kan man sige på hans ekspeditioner og Peter Freuchen, at de tog de lokale med De kendte klimaet. De kendte geografien. De kendte teknologien. Det var slædehunde, det var isbjørneskindsbukser osv. Man lavede ikke forsøg med ny teknologi, som englænderne jo f.eks. nogle gange gjorde med. Og det var jo katastrofalt.

Bjørn Harvig: F.eks. heste med på deres ekspeditioner?

Jesper Kurt Nielsen: Da de skulle. Amundsen Scott mod Sydpolen der... Amundsen har jo slædehunde i og pelsdragter, men englænderne har oilskins dragter. De har traktorer og heste. Og ekspeditionen kolliderer jo på i i løbet af 10 dage. Og der er Knud Rasmussen. Han forlader sig fuldstændig på de lokale. Det må have været. Det må have givet dem en respekt og en opfattelse af, at man respekterede dem. Man respekterede, hvad de kunne.

Bjørn Harvig: Men de måtte også have været dygtige, hvis de kunne adoptere den måde, som grønlænderne egentlig havde rejst på. Og mange af de her er jo blevet opvokset med det som børn og så videre. Jeg tænker, Peter kommer fra lille Danmark og bliver jo nærmest grønlænder?

Jesper Kurt Nielsen: Jamen han har været han, og han har haft et åbent sind. Det må man erkende. Det, det har han virkelig har haft. Han er ikke kommet som han er, ikke kommet som en en, en storsnudet kolonibestyrer. Men det er dog fair at sige, at han han... Hans tjeneste på Thulestation ophører jo, og det gør den jo... Man har et indtryk af, at på et tidspunkt vil Knud nu godt have ham tilbage til Danmark. Der er sådan en. Knud Rasmussen nævner også i brevvæksling, at psykisk er det måske ved at påvirke Peter Freuchen, at han har været deroppe så mange år. Knud Rasmussen nævner også på et tidspunkt, at han råber lidt for meget af grønlænderen og begynder at blive måske

lidt ustabil. Så Så Knud Rasmussen vil godt have ham erstattet, i hvert fald i en periode, og det bliver jo så permanent.

Bjørn Harvig: Og hvordan har det så med at komme hjem til Danmark, efter hvor mange år har han været i Grønland på det tidspunkt?

Jesper Kurt Nielsen: Det er jo ret mange. Jeg kan ikke huske det nøjagtige antal, men det er rigtig mange. Han er jo glad for at komme hjem og besøge familien, men man er ikke i tvivl om, at der er en trang til at komme tilbage. Det må også have været svært at tage sin sin grønlandske hustru med til Danmark. Hun bliver behandlet rigtig pænt af familien, og de omtaler hende som en meget, meget beskeden kvinde. En meget stille og beskeden kvinde. Der er heller ingen tvivl om, at hun vil gerne tilbage til Grønland til det, hun kender og sin familie.

Bjørn Harvig: Og hun bliver syg med den spanske syge.

Jesper Kurt Nielsen: Ja, det gør hun.

Bjørn Harvig: Det gør Peter formentlig også. Ja, formentlig.

Jesper Kurt Nielsen: Også. Og overlever. Og det er jo interessant at tale om i de tider, vi lever i i dag. Fordi det var jo var det 50 millioner, mener man, som som døde af den spanske syge.

Bjørn Harvig: Og Nava Rana dør af den spanske syge. Jeg tror faktisk kun når tilbage til Grønland og dør deroppe.

Jesper Kurt Nielsen: Ja, det gør hun. Det gør hun faktisk. Stort tab. Der er ingen tvivl om, at det var et. Det var et tab. Det var ikke en bekvemmeligheds hustru, han havde der. Det var det var. Det var en kvinde, han elskede højt. Det var det helt bestemt. Og der er jo. Der er jo det her berømte billede, som vi også har herinde i fotoarkivet, som alle kender, hvor han. Han sidder. På Thule station, og så sidder han med Nava Rana på på skødet og. Han sidder jo med. Han ligner jo en vildmand, ikke? Stort fuldskæg. Stort hår. Isbjørneskindsbukser. Han var to meter høj.

Bjørn Harvig: Sådan som vi alle drømmer om at se ud.

Jesper Kurt Nielsen: Ja, lige præcis ikke. Og nu er vi jo begge to nyklippede, så det kan vi ikke rigtig leve op til. Men der sidder han jo så med den her, den her lille, den her lille dame. Hun var en meter og 50. Og hun sidder så i sine sine sælskind bukser og er i øvrigt en meget meget smuk kvinde. Og de ser begge to så glade og lykkelige ud og han. Han kigger jo lige ind i kameraet, og så

peger han mod fotografen. Ja, det var sådan et. Man har indtryk af, at de sidder i et intimt øjeblik, og de har hygget sig ikke. De har skullet have det godt. Man bliver glad af at se det billede.

Bjørn Harvig: Fuldstændig enig, Jesper. Hvad sker der, når han kommer tilbage til Danmark? Han bosætter sig jo nede på på Enehøje.

Jesper Kurt Nielsen: Ja, det gør han. Han køber Enehøje ved Nakskov Fjord, køber han i 1926 landejendom, som han.

Bjørn Harvig: Hvad vil han der? Hvad skal der nu ske med hans liv? Han har mistet sin fod og...

Jesper Kurt Nielsen: Han vil drive landbrug, siger han. Han er. Han er stadigvæk. Hvad skal man sige? Han er splittet. Han overvejer. Han overvejer jo flere gange at fortsætte med lægestudiet. Men han taler også. Mener også, han gør, mens han er på Grønland. Taler han også om at komme tilbage og drive landbrug. Han. Der er også noget med noget fårehold og forskellige ting og sager. Så han han køber så Enehøje, og det er egentlig meget passende, at han køber en ø. Der kan man også. Der kan man også leve lidt isoleret, ligesom oppe i Thule Station. Man kan også være. Man kan også være, om jeg så må sige. Konge i sit eget kongerige. Det tror jeg nu nok også han var det. Generelt må man sige, at det går i. Det går ikke så godt. Økonomien er jo hele tiden presset. Han har mange forpagtere. Der bliver han også snydt. Det gør han måske også, fordi han ikke. Han er jo ikke en forretningsmand. Han har jo nok ikke næsen nede i regnskabsbøger. Det er jo ikke det, han kan, det han kan. Da han kommer hjem. Det er jo også at holde foredrag og skrive bøger osv. Han er dygtig til det. Og han fylder jo stort set forsamlingshusene.

Bjørn Harvig: Så hvordan bliver han optaget eller modtaget af danskerne? Altså er han en sådan en berømt der kommer hjem fra Grønland?

Jesper Kurt Nielsen: Det er han jo ikke fra begyndelsen af. Nej, det er på mange måder, synes jeg faktisk. Man må give ham, at han skaber også sin egen berømt, fordi Knud Rasmussens står i centrum. Og det er jo Knud Rasmussen, der der publicerer først, når de kommer hjem fra ekspeditioner. Og så videre og så videre. Så han står jo i skyggen af Knud Rasmussen. Men, men, han kan jo noget. Og det er, at han kan fortælle. Og han kan fortælle, så danskerne forstår det. Han er også hans. Han taler også det, man kalder. Altså, han taler bramfrit. Altså, det gør han. Han taler jo meget om lort. Altså hans træben. Det er et af dem. Det er jo et lorte ben. Og når han giver gaver til sine børn, så er det. Ja, der ligger noget lort til jer. Og så videre. Det er. Han taler bramfrit. Og han skrev også bramfrit. Og han skrev i øvrigt også. Han skrev på en lidt underlig måde. Fordi han skrev nemlig, som man talte. Han det der med dansk retskrivning. Det gik han ikke så meget op i.

Bjørn Harvig: Det må have været. Det må have været. Det må have været nyskabende. Ja. Nu har jeg jo læst nogle af hans bøger. Også for nylig. Og det er jo 100 år efter, de er skrevet. Og de er eddermame spændende. Ja, man tænker dengang. Må det have været helt vildt?

Jesper Kurt Nielsen: Kan du forestille dig, du kom ud i forsamlingshusene, og så kommer den der bulderbasse ind. Og så har han bare rystet fortællingerne ud af ærmet. Men ikke alene fortællinger. Han har jo også fortalt om den grønlandske kultur, som har været så fremmedartet for mange danskere på daværende tidspunkt og formodentlig også er det den dag i dag. Hvor han har kunnet levendegøre det. Og så har han selvfølgelig talt med hjertet, fordi han jo har siddet sammen med de her mennesker, og han har sovet sammen med de mennesker, han har elsket sammen med de mennesker og så videre.

Bjørn Harvig: Og så videre. Og så var det jo ikke kun røverhistorier, fordi det er jo også ærgerligt, hvis man får det indtryk af at han bare var en gøgler, for han havde jo en ekstrem viden.

Jesper Kurt Nielsen: Jamen, det har... han er ikke kun en gøgler. Det er han ikke. Han har unægtelig et gøgler-gen, men det er han ikke. Han han fortæller om grønlandsk kultur. Det er jo det, han er... Det er det, han skaber sin karriere på. Ingen tvivl om det.

Bjørn Harvig: Og så har de siddet i forsamlingshusene og tænkt, at nu kommer der en dansk mand hjem. Som gentagne gange satte livet på spil. Du nævnte også tidligere det der med, at jamen det var jo ikke. Det var jo ikke bare en sommertur i shorts.

Jesper Kurt Nielsen: Nej, det var det ikke. Det er jo. Det er generelt for mange ekspeditionsfolk. Uanset om de tager til det arktiske. Om de tager til Centralasien, eller de tager til Centralafrika eller Sydamerika, så sætter man altså noget på spil. Og det er ikke kun sin økonomi og sin anseelse. Det er helbredet, og det er livet, man sætter på spil.

Bjørn Harvig: Men hvordan var det? Hvorfor var de villige til det de der gutter der?

Jesper Kurt Nielsen: Ja, de er drevet af. Nu kommer du selv fra Eventyrernes Klub. Jeg gætter også på i nogen der der der nogen gange lever på kanten og det har. Det har han. Det har de altså gjort. Men belønningen kunne også være stor for ekspeditionsfolk. Man kunne jo komme hjem og få ære og berømmelse. Ridderkors. Blive komme til reception hos kongen og så videre og så videre. Det sker jo både for Knud og Peter Freuchen. Altså, de bliver også til noget. Og mange ekspeditions folk sprænger også, hvad skal man sige? De springer op i den sociale rangstige meget, meget hurtigt, hvis de kommer hjem og overlever og har haft succes.

Bjørn Harvig: Men var det også en måde at bevise noget på, jeg tænker også. Altså, bevise at man var en rigtig mand på.

Jesper Kurt Nielsen: Det er der. Der er et element af det, der er det her begreb, man kalder machismo, som er sådan et sydamerikansk begreb om, hvad en rigtig mand er. Og nu lever vi i sådan en vatindpakket tid, hvor mænd også er blevet meget bløde og runde og ikke mindst afrundede af både tiden og af deres kvinder. Dengang var tiden anderledes, og en rigtig mand var måske også en mand, der satte livet på spil. Så er der i øvrigt også mange, der har, der har udtalt,

at på det her tidspunkt, da de rejser ud. Der er Danmark jo også et meget et. Det er jo et borgerliggjort land, hvor folk lever meget almindelige liv. Selv om der var en overklasse og en underklasse, og der var fattigdom, så var det jo også velfærdsstaten i sin vorden, og der var mange, der ikke rejste, og der var mange, der ikke kunne opleve eventyret i det daglige. Og så er der altså nogle, der siger, at der hvor man kunne være en rigtig mand, det var på ekspeditioner. Man skal også huske på, at der havde været en meget lang fredsperiode i Europa, og det betød også, at hvis du gik ind i hæren og blev soldat eller officer, så blev du også lidt blød og rund, fordi der var ikke rigtig nogen.

Bjørn Harvig: Der skete ikke noget?

Jesper Kurt Nielsen: Nej, altså hvis du var fransk officer eller engelsk officer. Så var der de små kolonikrige. Englænderne kalder dem [Victoria små krige]. Men ellers var der jo stille og fredeligt. Så der er jo nogen, der siger de der gamle officers idealer, ære og pligt, og at det skal være farligt. Og det kunne man udleve som ekspeditionsmand og mand, man er ikke på Grønland er man jo ikke i krig med lokalbefolkningen. Nej, man er i krig med naturen. Det er det, det er. Man kæmper mod orkaner og sne og så videre. Det er det. Det er naturen, der er fjenden. Ja, så man man man gennemlever nogle gamle idealer...

Bjørn Harvig: Og derfor må det have været meget svært for Peter at komme hjem? Jeg kan ikke engang huske hvor mange år er han oppe på Thule? Men det er jo mere end ti år, hvor han kommer hjem. Og hvordan får han så det samme, kald det kick, eller du ved...?

Jesper Kurt Nielsen: Det må have været svært for ham. Til gængæld må du også. Man må også...

Bjørn Harvig: Udlever han det igennem øh?

Jesper Kurt Nielsen: Ja, jeg tror han kan. Han kan genleve det gennem skrivelser og sine foredrag, og så må det også betyde, at han har. Han har også kunnet slappe lidt af, fordi de sultede jo også på deres ekspeditioner, og nogle gange var han jo også på Danmarksekspedition var han var han jo udstationeret væk fra ekspeditionen på et tidspunkt for at foretage temperaturmålinger og så videre. Der er han jo. Der er han jo ved at løbe tør for mad flere gange og tror, at han skal dø. Altså, han har jo været tæt på døden flere gange i sit liv, og han er jo ikke en dødssøger. Det var der jo også nogle, der ønskede på ekspeditioner. De havde ikke nogen fremtid. Så kunne man lige så godt tage på ekspedition og dø, og så var man dog alligevel blevet berømt, og familien kunne prale af en. Sådan er han jo ikke. Han er jo en, der elsker livet på mange måder. Men jeg tror også, at det har været rart for mig at kunne få en rød bøf en gang imellem og slappe lidt af. Men han tager jo. Han tager jo afsted igen. Han spørger flere gange Knud Rasmussen, om han kan komme afsted, og det er jo så først på. På at han er med på første Thuleekspedition i 1912. Og så er han jo først. Afsted på femte Thule ekspedition i 1921-24. Så der går også noget tid, før han kommer der.

Bjørn Harvig: Der har han været hjemme? Og hvad kan man sige, overtaler Knud ham til at komme med, knud vil rigtig gerne have ham med. Ja, prøv at snakke lidt om det forhold, de to havde. Jesper du nævnte tidligere, at Knud måske var lidt en storebror. Jeg husker Peter Freuchen, når jeg læste

ham som værende, altså utrolig imponeret af Knud, altså den måde han. Han fortæller om deres venskab på. Er er virkelig, virkelig stærkt.

Jesper Kurt Nielsen: Ja, det er der ingen tvivl om. Jeg gætter også på, at når man. Når man oplever farer sammen på det niveau, de gjorde. Så bliver man også rystet sammen. Ekspeditioner kan meget ofte gå under. Ikke på grund af natur, sygdomme og sult, men også på grund af dårligt lederskab. Scott-ekspeditionen til syd til... Til, hvad hedder det, til.... Til Arktis, antarktisk er et godt eksempel... Til Sydpolen. Dårligt lederskab. De dør. Knud Rasmussen var også en dygtig leder. Han var også en hård leder. Han kan godt sætte Peter Freuchen på plads, ingen tvivl om det. Men man får et fællesskab, kender du sikkert med folk, du har rejst med i Eventyrernes Klub, og det kender man jo også fra folk, man har. Man har oplevet ting sammen. Soldater oplever det i øvrigt meget ofte. Når de har oplevet farer, så bliver man rystet sammen. Man oplever ting, som er svært at forklare andre det. Og uanset hvor dygtig Peter Freuchen er til at formidle og til at fortælle historier og skrive, så kan vi jo ikke sætte os ind i, hvordan det er at vide, at hvis ikke vi får mad, så er vi døde om tre dage. Det kan man næsten. Det kan man ikke sætte sig ind i.

Bjørn Harvig: Hvordan påvirker Knuds død Peter? Efter femte Thule kommer Knud hjem, og så dør han jo ikke mange år senere.

Jesper Kurt Nielsen: Ja, det gør han. Det er jo det. Det må altså det. Det må have på en eller anden måde revet hans hjerte ud på en eller anden måde. For selv om de også når man læser deres breve, så kan de også godt være... De får et mere voksent forhold. Lad mig sige det sådan. Og et mere ligeværdigt forhold. På den måde bliver Peter Freuchen også voksen, så de kan også skrive til hinanden og være kritiske over for hinanden. Men det må have været. Det må have været et stort savn for Peter Freuchen, fordi Knud spillede en så stor rolle i hans liv. Selv når de ikke var af sted på ekspedition, så havde de den her fælles interesse.

Bjørn Harvig: Knud dør jo før Eventyrernes Klub bliver stiftet. Ja. Peter bliver så vidt jeg husker jo medlem af The Explorers Club i New York.

Jesper Kurt Nielsen: Jeg mener faktisk, at han bliver medlem af Adventures Club, og der er jo to klubber i USA. Der er Explorers Club og Adventures Club og Adventures Club, som stadigvæk eksisterer. Det gør Explorers Club også, og Adventures Club, de nævner faktisk Peter Freuchen. Jeg har været inde på Explorers Club. De nævner ikke Peter Freuchen, men du mener han har været med?

Bjørn Harvig: Mener det. Jeg mener, at jeg ved Explorers Club af Peter også holder talen om Knuds død. Ja ja, og det er Explorers Club, hvor han møder Thor Heyerdahl. Ja, Thor Heyerdahl er ung og skal ud på Kon-Tiki ekspeditionen, og Peter faktisk også hjælper ham økonomisk. Så på den måde tænker jeg, han må have haft. Altså, han må have haft en status, siden han så Thor Heyerdahl på Kon-Tiki ekspeditionen med den der tømmerflåde pram, de sejler hen over Stillehavet på osv.

Jesper Kurt Nielsen: Altså det han har haft... Han har haft et netværk.

Bjørn Harvig: Og det må også være fordi han efterhånden begynder at sælge rigtig mange bøger også i udlandet. Og så er der den der helt legendariske historie, hvor han er med i det der quiz show. Det havde jeg ønsket, at du skulle fortælle dig om, hvis du kan huske det. Jesper.

Jesper Kurt Nielsen: Altså, jeg kan i hvert fald sige, at når man ser hans publikationsliste. Det er imponerende, hvad han skriver, Og det er jo ikke kun fortællinger om sine ekspeditioner. Det er jo også en fortælling om grønlandske sagn og myter og grønlandsk kultur. Men det er også romaner, altså, han giver den gas for at sige det som det er. Det er imponerende, hvad han får skrevet...

Bjørn Harvig: Og der bliver lavet en Hollywoodfilm?

Jesper Kurt Nielsen: Ja, det gør der. Han skriver jo bogen 'Eskimo', som er en roman, men som egentlig er baseret på på forskellige ting, han har oplevet blandt grønlændere i... på sine ekspeditioner. Og det skriver han en bog om. Og den bliver oversat til flere sprog. Det gør flere af hans bøger. Der er han. Nogle af hans bøger kommer jo i. I Tyskland er der bøger, der kommer i oplag på 100.000. Det er altså rigtig mange. Vi skriver begge to bøger, og så store oplag kommer mine bøger altså desværre ikke i skulle jeg hilse og sige.

Bjørn Harvig: Heller ikke mine Jesper.

Jesper Kurt Nielsen: Men 'Eskimo' bliver jo bliver jo taget, som som bliver optaget som eller købt som og bliver omformet til et manuskript til en Hollywoodfilm, som han så selv spiller med i, i øvrigt.

Bjørn Harvig: Nå, det var jeg ikke klar over.

Jesper Kurt Nielsen: Jo, jo, han spiller. Han spiller skurk i filmen, voldtægtsforbryder og kolonibestyrer, der begår overgreb. 1932 bliver den tror. Den, der filmer de den og så mener. Den bliver frigivet i 33. Det gør ham jo berømt i USA. Og så er han jo så med i det her quiz show, hvor han... Og hvor jeg mener temaet er De syv have.

Bjørn Harvig: Amerikansk quiz-show?

Jesper Kurt Nielsen: Ja, det amerikanske quiz-show. Hvor han så vinder 64.000 US dollars.

Vært i tv-udsendelse_quiz show: Our next guest on the Golden Threshold of the 64.000 dollar question is from Thule, Greenland. Peter Freuchen! Good evening Peter, welcome back to the show. You are looking very shipper tonight.

Peter Freuchen_udsendelse fra quiz show: Yes, a little warm.

Vært i tv-udsendelse_quiz show: It is a little warm, yeah.

Jesper Kurt Nielsen: Og det er altså en mand, der sidder hårdt i det, fordi Enehøje går jo ikke fantastisk, og han bliver også nødt til at sælge det på et tidspunkt, så. Men han. Men man får også indtryk af, at i slutningen af hans liv og senere i hans liv, der hænger hans økonomi godt sammen.

Bjørn Harvig: 64.000 dollars. Det er jo rigtig, rigtig mange penge.

Jesper Kurt Nielsen: Ja, for pokker. Altså, jeg synes selv i dag ville jeg synes, det var mange penge. Men det har været utroligt mange penge. Og han bliver jo så også gift med en amerikansk kvinde. Han er jo gift tre gange. Men bliver så gift med en amerikansk kvinde, som er fotograf på det amerikanske Vogue i øvrigt og bor jo så også i New York.

Bjørn Harvig: Ja, og det er. Det er. Ja, det er det. Er det hende, der er med på billedet på Vogue?

Jesper Kurt Nielsen: Ja, det tror jeg faktisk, det er. Lige præcis. Lige præcis. Fantastisk billede. Og det er jo, kan jeg sige, det er. Det er jo et ikon. Det er jo kendt langt ud over Danmarks grænser. Men altså, man skal ikke. Man skal ikke langt ind på på Pinterest eller andre Billeddatabase på internettet. Så dukker Peter Freuchen op, fordi det er så usædvanligt et billede, og på billedet er han med den der store skindvams. Han ligner jo en bjørn. Og så den den her hustru. Hun ligner en kinesisk porcelænsdukke.

Bjørn Harvig: Lige ved siden af. Men han ser jo næsten ligesådan ud i quiz showet. Altså nu har han ikke en bjørneskinsjakke på, men altså en utrolig stor og stærk mand, der kommer ind i jakke og kæmpe skæg.

Jesper Kurt Nielsen: Altså der er et billede, hvor han han. Han møder jo Christian den Tiende den danske konge flere gange, og det er jo interessant, fordi Christian den Tiende var jo højere end alle andre. Men Peter Freuchen, de så altså hinanden lige ind i øjnene, og han var jo også han var lidt rapmundet over for kongen en gang i mellem, han var jo også, som du selv sagde i starten fritænker. På et tidspunkt er han socialdemokrat, en stor fan af Stauning, blandt andet.

Bjørn Harvig: Han skriver et brev til Hitler under krigen, så vidt jeg husker. Nu springer vi lidt frem i tiden. Jeg ville også gerne snakke om han starter Eventyrernes Klub. Jeg kan bare huske, at han på et tidspunkt... i...

Jesper Kurt Nielsen: Ja, det fortæller også lidt om, hvilken person han er. Han var meget kritiseret i sin samtid, fordi han havde en mening om alt, og han skrev læserbreve, kronikker og på et tidspunkt var der nogen, der blev træt af, at han havde en mening om alt. Simpelthen. Men han skriver også til Hitler og siger, at han skal tage og opføre sig ordentligt. Mener jeg kan ikke huske hvornår det er. Men men han er jo åbenmundet under krigen. Når man går ind på nettet, står der flere steder, han var i modstandsbevægelsen. Det var han ikke, Men det han gjorde, var, at han han nede på Eneøje. Der tillod han, at modstandsfolk var og havde våbenlagre og måske trænedede, og det blandede han sig ikke i. Og det var jo at støtte modstandsbevægelsen. Men det er også blevet sagt, at han var lidt uorganiseret. Altså, det var en ramme, han nok ikke ville have passet ind i. I øvrigt var han også for kendt til, at han måske kunne have begået sig der, men det var jo trods alt med livet som indsats, at man havde modstandsfolk rendende på plads på sin gård.

Bjørn Harvig: Og så skriver han et brev til Hitler. Hvad ville han med det?

Jesper Kurt Nielsen: Han vil simpelthen have, at tyskerne opfører sig ordentligt. Og på et tidspunkt flygter han jo så også til Sverige under krigen. Og det er sådan set ikke...

Bjørn Harvig: På grund af det brev?

Jesper Kurt Nielsen: Arh, på grund af flere ting. Og der er nogen, der har sagt, at det var på grund af hans medlemskab af modstandsbevægelsen. Det er på grund af hans åbenmundethed. Digterpræsten Kaj Munk bliver myrdet. Og det gør han jo som en slags clearingsmord. Terror. Tysk terror. De begynder simpelthen at myrde kendte danskere, der egentlig ikke har gjort andet end at være kritiske over for tyskerne. Og der bliver der, bliver Peter Freuchen advaret om, at nu har man øje på ham, fordi han er så åbenmundet og så kritisk i læserbreve, og når han holder foredrag, at han kan blive den næste. Og Kaj Munk var også blevet advaret, men han ville ikke flygte. Men han betalte også prisen. Og da Peter Freuchen han tager altså det valg at tage til Sverige og redder formodentlig livet, må vi tro.

Bjørn Harvig: Jeg kan huske, at Eventyrernes Klub blev startet i december '38, og jeg kan huske, at Peter Freuchen blev citeret for, at han han næsten. Han forudså krigen, og han forudså også konsekvenserne af, hvad krigen kunne gøre ved de historier, som han og hans netværk og ligesindede. Derfor stiftede han ligesom en pendant til Explorers Club. Var han et af de her? De her historier, Den her viden må ikke gå tabt. Nej, nej, nej. Det er faktisk ret smukt. Der kommer lige om lidt noget, der ødelægger det her. Vi må, vi må, Vi må holde fast på det.

Jesper Kurt Nielsen: Hvis du. Hvis du spørger mig. Og det gør du. Så tror jeg faktisk, at han var pacifist. Han. Som ung melder han sig ind i Akademisk Skytte Korps, som jo er sådan et slags frikorps. Og der melder han sig relativt hurtigt ud, fordi han synes, de er for højreorienteret, og han synes, de er lidt for meget. Du ved. Kæft, trit og retning. Så sådan er forsvaret jo. Det var ikke noget for ham. Og han melder sig faktisk også senere ind i Det Radikale Venstre. Og det er jo et pacifistisk parti i sit udgangspunkt. Så. Så du har ret? Han er fritænker, men dog alligevel så meget, at han også forbinder sig med Socialdemokratiet og de Radikale. Men altså, han rejser jo i i Alaska, som som er amerikansk. Men samtidig rejser han jo også i Sovjetunionen, i Sovjet, i Stalin tiden, fordi

han De sælger jo også hans bøger. Men man må ikke udføre rubler i Stalin tiden, og så skal han jo bruge pengene, og det kan han jo kun gøre i i Rusland, så han rejser. Så han rejser sig rundt i Rusland i temmelig lang tid, og han bliver tit inviteret ind på den russiske ambassade. Der er han blandt andet til fejringen af 39-året af Oktoberrevolutionen. Der er han inviteret til til frokost på den russiske ambassade i København. Det giver lidt problemer, fordi samtidig har russerne jo invaderet Ungarn, så der er store demonstrationer ude foran, og så der bliver han altså lempet ud af en bagdør, fordi der...

Bjørn Harvig: Der skal han ikke ses. Nej, der.

Jesper Kurt Nielsen: Skal han ikke ses, vel? Det, det skal han ikke. Der tror jeg også han har været lidt naiv. Jeg tror han på mange måder har han nok også. Altså som pacifist og at han har troet på det gode i mennesket på en eller anden måde. Og det er vel også derfor, at han er så åbenmundet under krigen. Det er også lidt naivt, ikke? Der var nazistiske terror patruljer i Danmark. Peter-Gruppen og Sabotage og så videre og så videre. Og så synes han alligevel, han skal have lov til at sige, hvad han vil.

Bjørn Harvig: Han var nødt til at klippe skægget, da han flygtede til Sverige.

Jesper Kurt Nielsen: Ja, lige præcis. Men det er modigt af ham. Man må tage hatten af for dem, der turde være åbenmundet. Han har jo også tyske flygtninge før krigen på sin på sin ejendom. Det var der ikke så mange andre, der havde. Så han er idealist, ingen tvivl om det.

Bjørn Harvig: Det er det, jeg fortæller om, hvad der sker til sidst i Peters liv. Han. Han kan ikke huske, hvor dør han? Han dør jo ikke hjemme i Danmark.

Jesper Kurt Nielsen: Nej, han dør faktisk på en amerikansk militærbase, Elmendorf Airbase i Alaska. Og det er fordi han får tilbud om at flyve til Nordpolen, og da han er oppe i en relativ høj alder, og det er jo noget han ser frem til, for der har han aldrig været, og det har han jo haft lyst til, selvfølgelig på grund af den her arktiske interesse. Og han er også ret tidlig forudset, at fremtidige ekspeditioner kommer til at foregå med fly, for han kan godt se, at teknologien udvikler sig også. Og så er der lige pludselig du ved motorslæder og folk flyver og det ene med det andet så. Så det har han faktisk ret. Det ser han frem til. Så han er på den her base og er sådan set i fuld vigør. Der er nogen, der hører et bump ovenpå, og der ved de faktisk med det samme, fordi de kan høre, at det at det er et stort bump, og der ved man faktisk inden man løber derop, hvad der er sket, og.

Bjørn Harvig: Så får han hjertestop?

Jesper Kurt Nielsen: Der får han hjertestop. Ja, der ligger Peter Freuchen død.

Bjørn Harvig: Når han at flyve?

Jesper Kurt Nielsen: Nej, det gør han ikke. Han nåede ikke til Nordpolen, så det kunne man godt have ondt ham, ik?

Bjørn Harvig: Jo.

Jesper Kurt Nielsen: Men jeg vil sige, at han når så meget andet i sit liv. Han når at være med på nogle af de største ekspeditioner. Danmarksekspeditionen, Femte Thule. Han. Han bliver gift med en grønlandsk kvinde, sit livs kærlighed. Så han oplever også kærligheden. Den oplever han så tre gange. Og han. Hans liv er i fare. Og han bliver berømt forfatter og foredragsholder. Og han levede livet fuldt ud. Jeg vil sige, at han har været et værdigt medlem af Eventyrernes Klub. Jeg er sikker på, at han er en stor person, og jeg kan fortælle, at hver gang jeg kører forbi Kastellet i København, og det gør jeg hver dag, fordi jeg bor i nærheden, så. Så løfter jeg meget ofte hatten, når jeg går forbi den lille stenbunker som Eventyrernes Klub har stillet op derude.

Bjørn Harvig: Eventyrernes Klub har jo sat en lille... Og nogle tror, det er en Varde. En grønlandsk varde. Men det er det ikke. Det er faktisk en lille stensætning, som så vidt jeg kan forstå grønlænderne sætter op til renjagt. Så sætter de en lille stensætning, der ligner et menneske, og den står ude bagved Kastellet. Og der står også en sibirisk eg, som simpelthen er plantet til ære for Peter Freuchen. Så der synes jeg, man skal.

Jesper Kurt Nielsen: Der skal man lige lige tage ud og løfte på hatten når an kommer forbi. Det fortjener han

Bjørn Harvig: Ja Jesper, tusind tak for en dejlig snak om Peter Freuchen.

Jesper Kurt Nielsen: Selv tak.

Bjørn Harvig: Den yderste grænse er produceret af kontoret Juul for Nationalmuseet og Radio Loud. Find serien på vores tidende.dk eller der hvor du normalt finder dine podcasts.

[Vores Tid – Nationalmuseets Mediehus](#)

[1:1 Peter Freuchen: Legendarisk historiefortæller graver sig fri med frossen lort](#)

Produceret af Juhl & Brunse for 24syv og Vores Tid.